

Hydrogel spacer, SpaceOAR, används nu i Region Skåne

– Vi har behandlat drygt tio patienter med SpaceOAR i Lund, säger Adalsteinn Gunnlaugsson, onkolog och överläkare på strålbehandlingsavdelningen vid SUS i Lund.

Region Västra Götaland hoppas få ett godkännande i mars.

För patienter med prostatacancer som genomgår strålbehandling föreligger risk för biverkningar från blåsa och tarm samt störd sexuell funktion.

Eftersom prostatakörteln ligger inbäddad mellan ändtarm, urinblåsa och genitalia är det svårt att undvika höga stråldoser även på dessa organ. Hydrogel spacer, är ett förebyggande skydd för tarmen vid strålning och injiceras mellan prostata och ändtarmen. Det skapar, ett avstånd, som en liten kudde, på ca 1 cm mellan prostatan och kringliggande frisk vävnad.

Vilka patienter kan få behandling med SpaceOAR?

– Eftersom vår tillgång till produkten är begränsad så gäller, för närvarande, att vi använder den enbart för patienter som bedöms ha hög risk för tarpåverkan vid strålbehandling av prostatacancer och där operation ej är möjlig, säger Adalsteinn Gunnlaugsson. Detta gäller i första hand exempelvis patienter med tarmsjukdom.

Förbättrad diagnostik och bättre behandlingsresultat efter strålbehandling leder till att allt fler patienter i Sveri-

ge botas från sin prostatacancer vilket också innebär att antalet män som lever med biverkningar av strålbehandling ökar.

Långtidsbiverkningar efter strålbehandling drabbar cirka 10–20% av patienter med prostatacancer och kan vara signifikant förhöjda upp till 12 år efter behandling.

Försämrad funktion för blås- och tarmtömning, urin- och avföringskontinens samt nedsatt sexuell funktion har stor påverkan på patienters livskvalitet.

– Men det är viktigt att påpeka att de flesta patienter som erhåller strålbehandling för prostatacancer får en mycket begränsad påverkan på livskvalitet avseende tarm på längre sikt, säger Adalsteinn Gunnlaugsson.

I sin rapport om behandling med hydrogel spacer skriver HTA Skåne att de studier man gått igenom visade att hydrogel spacer är en säker behandling med få eller inga biverkningar. Man skriver också att; ”behandlingen gav effekt på sena biverkningar av strålning på ändtarmen” och att behandling med hydrogel spacer ger långsiktigt förbättrad livskvalité i flera domäner.

Nivån på det vetenskapliga underlaget bedöms dock som begränsat.

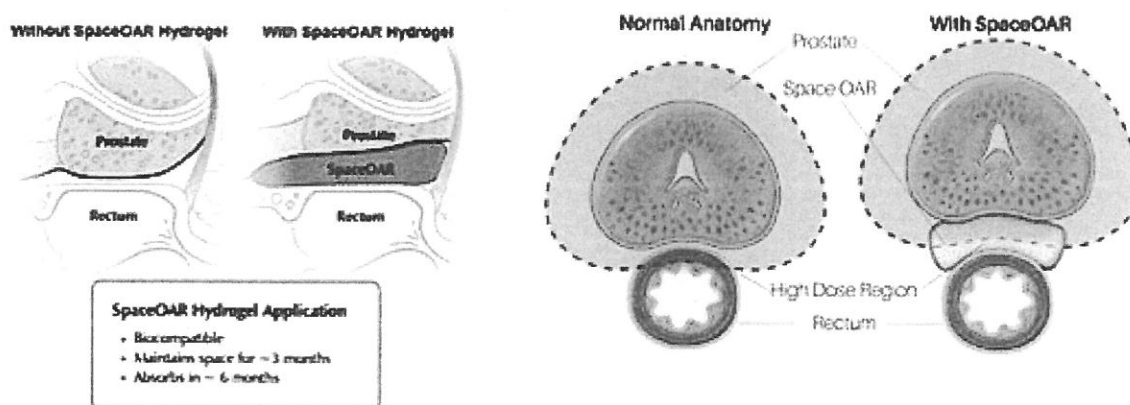
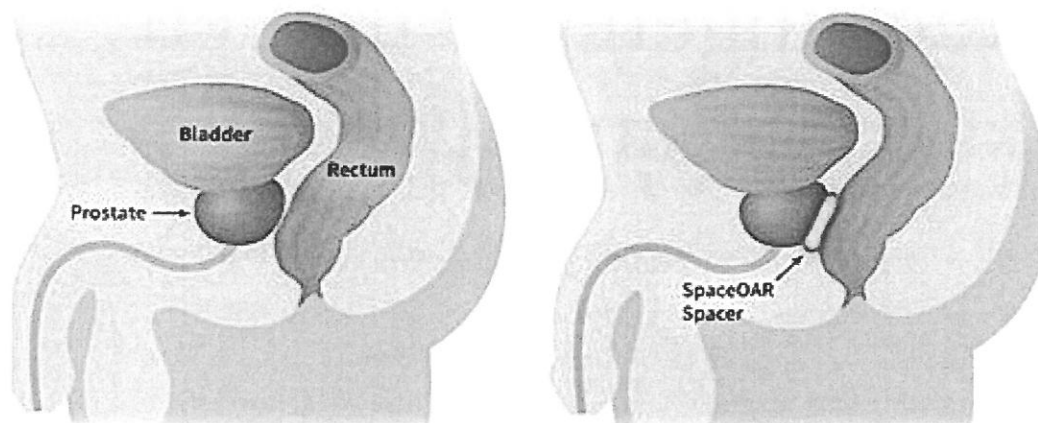
Din åsikt när det gäller långsiktigt förbättrad livskvalitet?

– SpaceOAR sänker stråldosen till ändtarmen vid strålbehandling av prostatacancer, säger Adalsteinn Gunnlaugsson. Lägre stråldoser till friska vävnader kan minska risken för både akuta och sena bieffekter i allmänhet.

Efter HTA Skånes rapport rekommenderar Metod- och prioriteringsrådet, (MP), i Region Skåne att hydrogel spacer i undantagsfall kan erbjudas vid strålbehandling av prostatacancer.

Injektionen görs i lokalbedövning med ledning av ultraljud i samband med att guldmarkörer för strålfälten appliceras. Man räknar med att det kan ta ca 10–15 minuter att injicera hydrogel spacer när behandlande läkare har fått viss erfarenhet. Hydrogelen löses upp av sig själv i kroppen efter en tid.

I Sverige genomgår ca 1700 patienter per år strålbehandling som primär behandling (Regionalt cancercentrum 2018). I Region Skåne är motsvarande siffra ca 350 patienter. I den etiska ana-

Bilderna visar hur hydrogel spacer, SpaceOAR, appliceras. Bild: från YourRad AB.

lys som genomförts bedöms risk/nytta profilen vara god, skriver MP-rådet i sitt yttrande.

SpaceOAR används i flera länder som tex USA, Japan och Australien. Tre av fem universitetssjukhus i Finland använder SpaceOAR, liksom det privata cancersjukhuset Docrates. 2019 utförde man en mindre, klinisk prövning på SUS i Lund.

De kortsiktiga kostnaderna för införandet av hydrogel spacer i Region Skåne beräknas till 3,8–4,5 miljoner kronor årligen.

I MP-rådets konsekvensanalys för Region Skåne, säger man att organisationen är väl förberedd för ett eventuellt införande av behandling med hydrogel spacer.

Man räknar med att 250-300 patienter i Region Skåne årligen är

aktuella för behandling med spacer.

Minskade biverkningar på kort och lång sikt kan minska andra kostnader, men det finns en betydande osäkerhet i hur stora dessa minskningar blir i praktiken.

Västra Götaland får besked i mars

I Region Västra Götaland ligger ansökan om introduktionsfinansiering, för att införa metoden, hos regionens PPR, (Program och prioriteringsråd.)

– Vi har fått positivt förhandsbesked, säger Jon Kindblom, överläkare i onkologi och verksam på Sahlgrenska Universitetssjukhusets Prostatacancercentrum, (PCC) i Göteborg.

Slutgiltigt besked ska komma i mars och efter utbildning av läkare hoppas man gradvis kunna införa metoden efter sommaren.

– Vi kommer initialt att behandla de patienter som får högre stråldoser under färre behandlingar, så kallad ultrahypofractionerad strålning, säger Jon Kindblom. Där tror vi att hydrogel spacer kan göra mest nytta.

ELSE-MARIE LUNDIN
Journalist

fakta

HTA står för "Health Technology Assessment" och innebär utvärdering av kunskapsläget för en metod, teknik eller behandling i hälso- och sjukvården inklusive ekonomiska, organisatoriska och etiska aspekter.